РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.

"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. Дж., четвер 9-го вересня 1915. Ч. 106. ✱ VOL. XXIII. JERSEY CITY, N. J., Thursday, September 9, 1915. N. 106.

НАСТУП НІМЦІВ НА РИҐУ.

Австрійські війска здобули Підкамінь і Радивилів.

Велика битва під Тернополем.

Цар Николай — головним командантом російських війск.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

СОЮЗНІ ВІЙСКА ПІД РОВНОМ І ДУБНОМ.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. — Головна австрійська кватира доносить:

„На північний схід від Луцка наші війска перейшли „путилівські" болота і зближають ся до Ровна від північного заходу.

„На захід від Дубна опір Москалів стає щораз слабший. Неприятель уступає дальше на схід".

АВСТРІЙСЬКІ ВІЙСКА НА ВІДДАЛЬ СТРІЛУ ВІД РОВНА.

БЕРЛІН, 7. вересня. — З головної австрійської кватири доносять:

„Австрійські війска по успішній боротьбі з неприятелем зближили ся до фортів Ровна на віддаль стрілу. Кождої хвилї можна надїяти ся, що розпічнеть ся острілюванє Ровна".

ЗДОБУТЄ ПІДКАМЕНЯ І РАДИВИЛОВА.

ВІДЕНЬ, 7. вересня. — На схід від Бродів армія ґен. Бем-Ермолія віднесла сьвітлу побіду над Москалями. Москалї потерпіли великі страти і утікають, гонені нашими війсками.

Міністерство війни оголосило отсї урядові вісти:

„Армія ґен. Бем-Ермолія розбила вчера російську армію на лінії Підкамінь-Радивилів.

„Наші війска здобули російські становища на цїлій, 40 кільометрів довгій, боєвій лінії. Найсильнійші боротьби мали місце при здобуваню монастиря в Підкамени, гори Макітри (на полудневий схід від Бродів) і сильно укріплених становищ коло Радивилова.

„В деяких місцях битва тривала аж до рана. Москалї були приневолені на цїлій лінії уступити. Наші війска переслїдують утікаючих Москалів. Втрати неприятеля є дуже великі".

Місточко Підкамінь лежить в половині шляху, який іде з Бродів до Залозець.

Місточко Радивилів (на Волини) лежить на північний схід від Бродів. Радивилів є першою стацією при зелїзничім шляху, який веде з Бродів до Дубна.

ВЕЛИКА БЕТВА ПІД ТЕРНОПОЛЕМ.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. — Над Серетом розпочала ся нова велика битва. Москалї кинули над Серет нові великі сили і ставлять сильний опір. Помимо того удало ся союзним війскам в кількох місцях переломити сильно укріплену оборонну лінію неприятеля.

Урядовий звіт звучить:

„Битва під Тернополем відбуваєть ся з великою завзятостю дальше. Помимо сильного опору неприятеля наші війска здобули приступом сильно укріплені становища Москалів в селї, на захід від Тернополя".

ТЯЖКІ БИТВИ В БЕСАРАБІЇ І НАД УСТЄМ СЕРЕТА.

ВІДЕНЬ, 6. вересня. — Міністерство війни оголосило отсї вісти:

„Над границею Бесарабії і на схід від устя Серета до Днїстра відбувають ся тяжкі битви. Російські війска намагали ся здержати дальший похід наших війск і виконали цїлий ряд протинападів. Всї однак напади відбито з великими стратами для неприятеля".

—o—

АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА ФЕРДИНАНДА ЗБЛИЖАЄТЬ СЯ ДО ПІНСКА.

ВІДЕНЬ, 7. вересня. — Міністерство війни подає отсї вісти:

„На схід від Дрогичина і Хомська австрійські війска під командою арх. Йосифа Фердинанда побили Москалів і гонять їх в напрямі Пінска".

ПОЧАТОК ВЕЛИКОЇ БИТВИ В ОКОЛИЦЇ ВІЛКОВИСКА.

БЕРЛІН, 7. вересня. — Армія князя Леопольда посунула ся на обох крилах скоро наперед і загрозила з трох сторін значно сильній російській армії в околиці Вілковиска.

Урядовий звіт звучить:

„Завдяки скорому маневрови баварської армії удало ся відтяти велику часть російської армії від головної сили і змусити її до боротьби в околиці Вілковиска. Дотеперішний перебіг боротьби є зовсім вдоволяючий і дає надію на цїлковитий успіх".

АРМІЯ ҐЕН. ҐАЛЬВІЦА ПОЛОНИЛА ПОНАД 1.000 МОСКАЛІВ В БИТВІ НА ПІВНІЧ ВІД ВІЛКОВИСКА.

БЕРЛІН, 7. вересня. — На лінії між Вілковиском а горішним Німеном армія ґен. Ґальвіца посуваєть ся стало дальше наперед.

Німецький головний штаб доносить:

„В битві на північний схід від Вілковиска війска під командою ґен. Ґальвіца полонили знова понад 1.000 Москалів. Москалї утікають в напрямі Слоніма".

ГОЛОВНИЙ НАСТУП НА РИҐУ.

БЕРЛІН, 7. вересня. — Німецькі війска на півночи розпочали головний наступ на Риґу. Німецька армія зближаєть ся до Риґи рівночасно з двох сторін: від заходу і від полудня.

Послїдний урядовий звіт звучить:

„Сильні відділи нашої кінноти посувають ся скоро в напрямі Риґи. У вчерашній битві полонили вони 790 Москалів і здобули 5 машинових крісів".

КОПЕНГАҐЕН, 7. вересня. — Німцї розпочали головний наступ на Риґу рівночасно від суші і від моря. Часть німецької балтійської фльоти вїхала до Риґського заливу. Російські кораблї утїкли, не зводячи боротьби.

Чи російським кораблям, які находять ся під ту пору в Риґськім заливі, удасть ся втечи, можна сумнївати ся. Вісти, які наспіли з Петроґраду, признають, що Німцї замкнули відворот кораблям між побережем коло Пернав а островом Даґо, затопивши там кілька російських транспортових кораблів.

—o—

ДЕ ВІЙСКА ОКОПАЮТЬ СЯ НА ЗИМУ?

ЛОНДОН, 6. вересня. — У військових кругах в Англії ніхто не сумніваєть ся, що прийде до другої зимової кампанії.

На західнім тереню війни зимова боєва лінія остане правдоподібно з малими виїмками незміненою.

Однак на східнім тереню війни відбувають ся ще воєнні операції з повною силою. Зимова лінія буде залежати в першій мірі від сего, коли настануть осїнні дощі, які зовсїм спинять, або в кождім случаю в значній мірі перешкодять дальшим воєнним операціям.

Деякі військові знавцї, судячи після теперішних операцій війск німецьких союзників, висказують гадку, що на півночи німецькі війска займуть зимові становища здовж ріки Дини. Похід на Петроград уважають вони в тім роцї за виключений.

Натомісць на полудни німецькі союзники будуть старати ся в першій мірі увільнити цїлу Галичину від неприятеля та здобути Дубно і Ровно. На схід від Ровна і на схід від границї Галичини приготовлять вони оборонну лінію на зиму.

Не є однак виключене, що німецькі союзники будуть продовжати дальше воєнні операції, коли осїнна і зимова пора на се позволить. Відповідно до сего боєва лінія пересунула би ся дальше на схід, близше ріки Днїпра.

Віддалене від Ровна до Києва числить всего 300 кільометрів. Коли візьметь ся на увагу, що союзні війска за один місяць були всилї посунути ся майже 300 кільометрів наперед (від Варшави до Пінска), то не є виключене, що при сприяючій погодї вони зможуть ще перед зимою дійти до Днїпра. Треба однак надїяти ся, що Росія кине тепер на Волинь і Поділє велику часть своїх війск, щоби спинити дальший наступ союзних війск.

ЦАР ОБНЯВ ГОЛОВНУ КОМАНДУ НАД РОСІЙСЬКИМИ ВІЙСКАМИ.

ПАРИЖ, 7. вересня. — Російський цар Николай вислав до президента Франції письмо, в якім його повідомляє, що обняв особисто команду над всїми війсками Росії.

Отсе письмо, вислане під датою 6. вересня з Царського Села (недалеко Петроґраду), звучить як слїдує:

„Стаючи нині особисто на чолї моїх хоробрих війск, пересилаю вам, пане президент, найсердечнійші желаня для великої Франції і бажаю побіди для її славної армії.

Николай".

Президент Поанкаре відповів письмом отсего змісту:

„Я знаю, що ваше величество, обіймаючи особисто команду над хоробрими війсками, має намір довести війну до остаточної побіди. В імени Франції висказую вашому величеству найсердечнійші бажаня.

Раймонд Поанкаре".

Повисша телеґрама вказує, що в російській армії панує великий розлад і здеморалізоване. Російська армія розбита на цїлій лінії утїкає, поносячи величезні неповоротні страти в людях і воєнних матеріялах. Росії грозить велика небезпека.

Царови казали обняти команду — отсе послїдна дошка ратунку для російської армії. Але чи се вiратує її?

Дотепер стояв на чолї російської армії великий князь Николай Николаєвич, якого союзники Росії окричали найспосібнійшим полководцем в теперішних часах. Обняте головної команди царем вказує на те, що великий князь стратив зовсїм довірє.

Взагалї послїдна реорґанізація армії і зміни на найвисших військових становищах сьвідчать, що справи в російській армії стоять дуже лихо.

Головний провід російських війск находить ся під сю пору в руках отсих людий:

Цар — головний командант всїх російських війск; Ґенерал Алексієв — шеф головного штабу; ґенерал Іванов — командант полудневої російської армії (на Волини, в Галичині і Бесарабії); ґенерал Рузский — командант північної російської армії (на лінії від Пінских болот до Балтійського моря).

Яке становище займає тепер великий князь Николай Николаєвич, про се телеґрами не згадують.

МЕШКАНЦЇ ПЕТРОҐРАДУ У ВЕЛИКІЙ ТРЕВОЗЇ.

БЕРЛІН, 7. вересня. — Після вістий, які надійшли тут з Петроґраду, панує серед мешканців столицї Росії з причини послїдних побід німецької армії в околиці Риґи велика тревога.

Приватні телеґрами зі Стокгольму доносять, що населенє Петроґраду опанував великий страх. Причиною сего є вісти з поля війни, іменно, що Німцї здобули російську лінію над Диною, що російська армія зовсїм розбита та що ніщо не стоїть вже на перешкодї походови Німців на Петроград.

Великі товпи народа громадять ся під редакціями часописий, ожидаючи нових вістий з поля битви. Хоч часописи помістили урядові спростованя, представляючи, що російські становища є дальше сильні і ненарушені, помимо того страх з кождою хвилею зростає. Полїція перевела богато арештовань.

В Петроґрадї кружить поголоска, що цар зовсїм не їздив на поле битви, але виїхав задля грозячої небезпеки з Петроґраду та що потайно перенесено столицю в глиб Росії.

ШЕФ ПОЛЇЦІЇ В ПЕТРОҐРАДЇ ЗАМОРДОВАНИЙ.

АТЕНИ, 7. вересня. — З Петроґраду доносять, що шеф петроґрадської полїції впав жертвою атентату.

ПОЛІСЄ — ТЕПЕРІШНИЙ ГОЛОВНИЙ ВОЄННИЙ ТЕРЕН В РОСІЇ.

ЛОНДОН, 6. вересня. — Теперішний терен, на якім відбувають ся великі воєнні операції, вже з природи не позволяє на скорі маневри і походи. Брак доріг і зелїзниць, величезні області, вкриті недоступними багнами і лїсами, стоять на перешкодї скорому розвиткови воєнних операцій. Битви відбувають ся тут звичайно здовж головних доріг і зелїзничих шляхів. Вони мають загально характер більше місцевий.

Сему треба приписати, що в послїдних часах на величезнім просторі центра боєвої лінії в Росії не прийшло до жадних великих рішаючих битв.

Полісє, яке становить під ту пору центр довгої боєвої лінії в Росії, обіймає область над рікою Припетию і часть области на полудне від горішного Німену. Полісє становить трикутник, означений містами Київ, Брест лит. і Могилів. Полісє складаєть ся отже з більшої части мінської ґубернії, північних уїздів волинської, східних уїздів ґродненської, радомського уїзду київської і рогачевського уїзду могилївської ґубернії.

Цїле Полісє числить понад 8 міліонів десятин (1 десятина рівнаєть ся 2 морґам або 2¾ акра); з того лише 2 міліони десятин є сухі, які надають ся під управу. Три четверті сего величезного обшару землї є вкриті недоступними болотами, лїсами і водою. Населенє цїлої сеї области числить заледви 600.000 людий. Найменьше заселена є часть Полїся, положена на полудне від Припети.

Справа осушеня тих областий поступала дуже поволи наперед, а то з причини браку відповідних капіталів. Десятки міліонів, які щорічно на ту цїль виплачувало російське правительство, оставали звичайно в глибоких кишенях ненаситних російських чиновників.

Клїмат в тих околицях є дуже нездоровий з приводу частих і густих мрак.

—o—

НА МОРИ:

ЗАТОПЛЕНЄ АНГЛЇЙСЬКОГО КОРАБЛЯ В ДАРДАНЕЛЯХ. — 1.837 ЛЮДИЙ ВТРАТИЛО ЖИТЄ.

БЕРЛІН, 4. вересня. — З Царгороду надійшла урядова вість про затопленє англійського корабля при вїздї до Дарданелїв німецькою підводною лодкою.

Корабель віз транспорт війск, призначених до висадженя на берегах Туреччини. Анї з війска анї зі залоги корабля ніхто не виратував ся. Загальна втрата в людях числить 1.837 людий, з чого около 200 припадало на залогу корабля.

АВСТРІЯ І ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ВАШІНҐТОН, 7. вересня. — Др. Константин Теодор Думба, австрійсько-угорський амбасадор в Злучених Державах, відвідав нинї Ленсінґа, американського секретаря для заграничних справ, щоби виясннити справу щодо зроблених йому закидів, неначе би австрійське правительство при його помочи впливало на страйки у фабриках, в яких виробляєть ся амуніцію і оруже для Англії і її союзників.

З листів, забраних в Англії американському кореспондентови Арчиболдови, мало показати ся, що др. Думба дав до пізнаня австрійським і угорським горожанам, які живуть у Злучених Державах, що вони допускають ся каригідного вчинку супроти своєї держави, коли працюють в таких американських фабриках, які виробляють воєнні матеріяли для неприятеля.

В урядових кругах у Вашінґтонї є гадки в сїй справі поділені. Деякі уважають видане такої остороги за вмішуванє до внутрішних справ Злучених Держав; инші знова є сеї гадки, що австрійський амбасадор, остерігаючи австрійських і угорських горожан, сповнив лише свій обовязок, чим не нарушив міжнародної етики і загально принятих звичаїв в міжнародній дипльоматії.

РОДИМЦЇ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States: $2.00 per year, $1.00 per 6 months, 0.75 per 3 months	В Злучених Державах: на рік $2.00, на пів року $1.00, на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries: $3.00 per year, $1.50 per 6 months, $1.00 per 3 months	В місті Jersey City, до Канади і других країв: на рік $3.00, на пів року $1.50, на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

При всяких нагодах: на вічах, на зборах, при роботі, на забавах, на весїлях, хрестинах і т. д. памятаймо про жертви теперішної війни у нашім ріднім краю то збираймо як найбільше жертв на ту сьвяту ціль народну!

ДАР ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

4. Анн Арбор, Міш. Іван Дїдула $2.00
5. Гобокен, Н. Дж. Никола Демчук $1.00
6. Муди, Інд. Кирило Мартинюк $1.00; Елик Бікштайн (Жид) і Йосиф Налепа по 50 цнт.; Іван Ситян і Самуїл Ґроза по 25 цнт. — Разом $2.50

Сума оголошена в сїм числї „Свободи виносить $5.50
Оголошено в ч. 104 „Свободи" $46.25

ЗАГАЛЬНА КВОТА $51.75.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

Прислали дальше:

513. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Осип Стеткевич жертвував з нагоди прогнаня Москалїв з його рідного села (Плотича велика, пов. Бережани) $5.00

514. **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Панна Іванна Огоновська зібрала на Фонд визволеня України на книжочку ч. 31 $5.00

515. **Ню Кесл, Па.** Осип Мельник на фонд запомоговий для голодуючих в Галичинї жертвував $2.00

516. **Ню Йорк, Н. Й.** З нагоди смерти бл. п. Матвія Гарматюка жертвували на вдови і сироти в старім краю отсї товариші і товаришки покійного (гроші надіслав п. Антін Микитюк): Т. Огроднік, Варка Цебринська, С. Байтала, І. Лучка, М. Гарматюк і Ю. Луців (з женою) по $1.00; Г. Харлан, Марія Гарматюк, О. Яремчук, Г. Бабляк, С. Сусідка, А. Микитюк, Марія Гой, Анна Станїславська, Олена Микитюк, І. Шуст, Марія Ґолиш, Текля Закалужна і Мотра Левчук по 50 цнт.; Д. Ґалиш, О. Микитюк і К. Гарматюк по 25 цнт. — Разом $13.25

517. **Пасейк, Н. Дж.** На весїлю в т. Петра Капелюха збирали жертви на визволене України: весїльний староста Василь Сметана і Василь Маїк. Жертводавцї складали поменьші датки, тож не вимагали, аби їх імена записувати. Тілько Петро Капелюх жертвував $2.00, а решту ($5.50) зібрано дрібними датками. Складаємо щире Боже заплать всїм жертводавцям, що і у веселих місцях не забувають за свою Неньку-Україну. Просимо не забувати за се і при других забавах. — Гаразд! — В. С. і Іван Гук. $7.50

Сума оголошена в сїм числї „Свободи" виносить $42.75
Оголошено в ч. 104 „Свободи" $21.661.44

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $21.704.19.

Іван Франко.

ВАЖКЕ ЯРМО.

(Пісня, яку може собі заспівати в теперішну хвилю кождий з українських провідників в Австрії.)

Важке ярмо, твоє, мій рідний краю,
Не легкий твій тягар!
Мов під хрестом отсе під ним я упадаю,
З батьківської руки твоєї допиваю
Затроєний пугар.

Благословлю тебе! Чи ждать тобі ще [треба
Поваги й блиску від будуччини,
Чи нї, — одного лиш тобі благаю з неба,
Щоб з горя й голоду не бігли геть від [тебе
Твої найлїпші сини.

**Щоб сїячів твоїх їх власне поколїнє
На глум не брало і на сьміх;
Щоб монументом їх не було те камінє,
Яким в відплату за плодючеє насїнє
Ще при житю обкидувано їх.**

РОДИМЦЇ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ І НА ДАР ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ!

ДО УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ!

Крім Українців всї инші іміґранти на земли Вашінґтона мають міжпартійні орґанізації для спільних справ. Лиш ми одні зовсім розбиті на групи і партії. Підписані виступають з предложенєм, щоби американські Українці з Австрії, Угорщини і Росії, без ріжниці релїгії і партії вибрали Загальний Український Комітет. Нам треба з'єднати ся у спільну орґанізацію:

1) щоби одноцїльно і вірно інформувати американську і сьвітову пресу про українську справу;

2) щоби домагати ся прав для австрійської і російської України;

3) щоби порозуміти ся на американськім ґрунтї з орґанізаціями тих усїх народів, що не мають своїх держав в Европі, терплять утиск і хочуть приєднати публичну опінію в Америцї на поміч недержавним народам;

4) щоби ратувати старий край, знищений війною.

Ті справи є важні і спільні для всїх нас без огляду на релїґію, стан, клясу і партію.

Подаванє відомостий до американських ґазет в анґлїйській мові про наш старий край, про Україну, все було потрібне українській справі, але особливо конечне тепер, як австрійсько-німецька армія переходить російську границю. Є такі американські письменники і редактори, що певно дали би сьвітови знати, що Україна жиє і хоче жити, як би ми на них впливали. Треба, щоби якась загальна українська орґанїзація вислала людий до такої роботи, евентуально треба заложити українське пресове бюро власними силами і з власною самостійною українською програмою.

Жадати прав для австрійської і російської України се також наша спільна справа. Окрім того, що від Загальної Української Ради в старім краю будуть іти письма і депутації до австрійського правительства, треба, щоби з такої держави, котра не є у війнї, відозвали ся голоси на оборону вольности цїлої України.

Підчас сеї війни всї поневолені народи щораз голоснїйше домагають ся національної автономії. Завязують ся орґанїзації на оборону того сьвятого права, котре каже, що кожда нація повинна бути господарем на своїй земли.

Щоби тут на вільній земли Вашінґтона увійти в порозумінє з Фінляндцями, Лотишами, Литовцями, Поляками, Білоросами, Чехами, Хорватами і другими недержавними народами для спільного протесту проти всякої національної неволї, треба нам наперед мати Загальний Український Комітет.

Сьвятий обовязок американських Українців помогти старому краєви також і матеріяльно. Є богато комітетів, котрі збирають фонди, але наша поміч буде мізерна, як не зберемо всїх сил для орґанізації збірок по всїх плейзах, де лиш наші жиють.

Для тої роботи треба спільного, не партійного комітету.

Є вже „Американська Руська Рада" у Філядельфії, вибрана делєґатами гр.-кат. парохій, на котрої чолї стоїть гр.-кат. епископ. Вона може мати велике значінє і для оборони унії (гр.-кат. церкви) і для добра України, але очевидна річ, що така релїґійно-національна орґанїзація мусить ставити на першім місци справу релїґії. Тому треба також заложити чисто політичний комітет, котрий буде займати ся лише політичними справами української нації.

Щоби такий комітет мав довірє народу, треба, щоби він був вибраний широким загалом.

Найлїпше було-би, щоби кождий Українець у Злучених Державах був виборцем, але се не можливе; тому підписані пропонують, щоби кожде українське сьвітське місцеве товариство запомогове, просьвітне або політичне уважати виборцем.

Підписані взивають кожде таке товариство вибрати 15 членів до Заг. Укр. Комітету в Америцї з лїсти кандидатів предложеної Передсоймовим Комітетом. (Вказівки щодо способу голосованя і лїста кандидатів будуть оголошені у близкім часї).

*
* *

Рівночасно ми пропонуємо скликати Український Сойм у Злучених Державах на день 30. жовтня 1915. Сей Сойм є потрібний для заманїфестованя нашого становища під теперішну історичну хвилю. На Сойм кожде місцеве товариство може і повинно вислати одного делєґата. Програма Сойму буде така:

1. **Отворенє Сойму головою Тимчасового Комітету.**
2. **Реферат про історію України.**
3. **Реферат про рік 1914. на австрійській Україні.**
4. **Реферат про становище американських Українців до війни в Европі.**
5. **Відчитанє резолюцій.**
6. **Анґлійська промова Українця до американських гостий.**
7. **Промови Американців.**
8. **Дискусія над резолюціями.**
9. **Директиви для Загального Українського Комітету.**
10. **Проголошенє вибору Загального Українського Комітету.**
11. **Замкненє Сойму.**

Ню Йорк, дня 7. вересня 1915.

ПЕРЕДСОЙМОВИЙ КОМІТЕТ:

Др. Володимир Сіменович,
предсїдатель;

Дмитро Капітула, Іван Артимович,
Іван Бородайкевич, Михайло Байдюк,
заступники предсїдателя;

Семен Ядловський, касієр;
Миросла Січинський, секретар;

Петро Задорецький, заступник касієра;
Омелян Ревюк, заступник секретаря;

Іван Ардан, Стефан Гладкий, Юлїян Луців,
Жигмонт Бичинський, Василь Кузїв, Осип Стеткевич,
члени.

Протокол

з наради в справі скликаня Українського Сойму і вибору Загального Українського Комітету в Злучених Державах.

Дня 31. серпня 1915 відбула ся в Арлінґтон Гол в Ню Йорку передсоймова нарада, на яку др. С. Демидчук запросив репрезентантів всїх українських ґруп у Злучених Державах.

Збори отворив др. С. Демидчук. До президії вибрано д. С. Ядловського яко предсїдателя, д. І. Артимовича яко заступника предсїдателя і дд. П. Задорецького і О. Ревюка яко секретарів.

Референт **др. Демидчук** зазначив на початку своєї промови, що скликанє сеї наради властиво належало би не до нього, а радше до американських Українців. Колиж вони сього доси не зробили іззa недостачі взаїмного порозуміня в політичній діяльности, — бесїдник вважав своїм обовязком дати до сього почин, сподіваючи ся, що се легше удасть ся йому яко сторонному чоловікови, не інтересованому у ріжницях американських Українців. Потреба Українського Сойму всїм відома. Сойм у теперішну пору буде мати значінє не лише для старого краю але й для наших іміґрантів в Америцї.

У старім краю з причини війни наші братя не мають такої свободи слова як ми тут. Американські Українцї від давна відчувають потребу спільної манїфестації і такої репрезентації, яка мала би право промовляти іменем всїх наших іміґратів у Злучених Державах, без ріжниці віри і партії.

Щоби порадити ся, як скликати Український Сойм і як вибрати Загальний Український Комітет, репрезентанти всїх українських ґруп у сїм краю були прошені на сї передсоймові збори. Ті, що відмовили ся прийти, не можуть гнїватися, і присутні не повинні на неприсутних накидати ся, але взяти ся до роботи, бо время люте.

В дискусії над рефератом д-ра Демидчука забирав голос цїлий ряд бесїдників. На внесенє д. Володимира Лотоцького зібрані одноголосно ухвалили, що уважають скликанє Українського Сойму в Злучених Державах за потрібне, а на внесенє д. Мирослава Січинського постановлено виробити плян Сойму і дати директиву Передсоймовому Комітетови. Др. Демидчук предложив свій проєкт щодо скликаня Сойму. Сойм, після його гадки, повинен складати ся з делєґатів поодиноких місцевих українських товариств. Кожде товариство має право вислати на свій кошт одного делєґата, або дати повновласть делєґатови другого товариства. Після його гадки Сойм повинен бути скликаний в Ню Йорку, з огляду на велике число Українців в Ню Йорку і на вплив міста і його преси. В дискусії, яка вивязала ся над сим пляном, д. М. Січинський підніс вагу і потребу скликаня Українського Сойму: для зєдиненя всїх Українців у Злучених Державах без огляду на їх партійні чи другі ріжниці; длятого, щоби установити репрезентацію, яка мала би право говорити іменем всїх Українців у Злучених Державах; длятого, щоби інформувати чужинців про Українців одноцїльно і з авторітетом; длятого, щоби вислати делєґата до того міста, де буде заключати ся мир, аби він інформував пресу про українську справу підчас мирових переговорів; наконець дуже важна річ: длятого треба Сойму, щоби поперти збиранє складок на жертви війни. Щодо вибору Загального Українського Комітету в Америцї, то се можна зробити двояким способом: або скликати Сойм і на нїм вибрати Комітет, або скликати Сойм для манїфестації а Комітет вибрати осібно, в той спосіб, що кожде українське місцеве товариство буде голосувати на членів Комітету. Другий спосіб справедливійший, бо опертий на демократичнійших основах, які дають запевненє, що Комітет буде мати довірє загалу.

По довшій дискусії збори ухвалили скликати Сойм:

1) з делєґатів українських льокальних товариств у Злучених Державах.

2) з делєґатів центральних запомогових товариств;

3) з редакторів українських часописий.

Кожде льокальне товариство і кожда редакція висилає по одному делєґатови. Делєґат може заступати кілька товариств (але має один голос). Кожде центральне запомогове товариство висилає по трох делєґатів.

Сойм повинен зібрати ся найдальше у другій половині жовтня (октобра) 1915.

Ухвалено просити товариства, щоби рівночасно з вибором делєґата на Укр. Сойм голосували на 15 членів до Загального Укр. Комітету, вибираючи їх з лїсти кандидатів, предложеної Тимчасовим Комітетом. Кожде товариство дає лише по одному голосови на кождого з 15 кандидатів. Голоси повинні бути заслані до Тимчасового Комітету, а вислід голосованя має бути оголошений в часописях. На внесенє дд. Ардана і Бичинського порішено, що ріжним ґрупам треба признати в Заг. Укр. Комітеті певне число місць, а іменно:

3 місця для ґрупи Українського Народного Союза.

2 місця для ґрупи Руського Народного Союза.

2 місця для ґрупи „Провидїня".

1 місце для ґрупи „Гайдамаків".

1 місце для ґрупи „Згода Братств".

1 місце для ґрупи „Народної Помочи".

1 місце для ґрупи пресбітеріянів.

2 місця для ґрупи російських Українців.

2 місця для ґрупи соціялїстів.

Збори зазначили, що кожда ґрупа може вибрати сьвященика своїм заступником.

Збори також поставили натиск на те, що з огляду на ситуацію на російській Україні є дуже важне, щоби в імени нашої іміґрації в Америцї забирали голос разом і австрійські і російські Українці.

До Тимчасового Комітету вибрано отсих добродіїв: д-ра В. Сіменовича, д. В. Кузїва, д. М. Січинського, д. М. Байдюка, д. І. Ардана, д. Д. Капітулу, д. С. Ядловського, д. І. Артимовича, д. О. Ревюка, д. П. Задорецького, д. І. Бородайкевича, д. Ю. Луціва, д. О. Стеткевича, д. Ж. Бичинського і д. С. Гладкого.

Сей Тимчасовий Комітет уконституовано в сей спосіб: др. В. Сіменович, голова; дд. М. Байдюк, Д. Капітула, І. Артимовича і І. Бородайкевича, місто предсїдателї; д. М. Січинський, секретар; д. О. Ревюк, заступник секретаря; д. С. Ядловський, касієр; д. П. Задорецький, заступник касієра.

Рішено, щоби кожда ґрупа, яка має запевнене заступництво в Загальнім Українськім Комітетї, понесла часть коштів Сойму, а іменно таку часть, яка відповідає числови запевнених місць.

Збори дали Тимчасовому Комітетови повновласть протестувати против евентуального прилученя східної Галичини до Польщі.

Наконець збори поручили Комітетови вести переговори з „Ді Інтернейшенел Ліґ фор Іквети анд Фрідом", котра хоче з'єднати американських еміґрантів з тих всїх народів, котрі в Европі не мають власної держави і терплять утиск.

Ся ліґа має на цїли спільну акцію в обороні права національної самоуправи для Українців, Фінляндців, Литовців, Поляків, Чехів, Хорватів і других поневолених народів.

На тім передсоймову нараду скінчено.

Омелян Ревюк,
Петро Задорецький,
секретарі зборів.

ПОЯСНЕНЄ.

Для поясненя подаєть ся до відомости, що відпоручник Тимчасового Комітету принаґідно дістав відповідь від епископа С. С. Ортинського, **що греко-католицька церква і церковно-запомогові орґанїзації не возьмуть участи ані в Українськім Соймі ані у виборах до Загального Українського Комітету** через те, що церква і церковно-запомогові орґанїзації мають змогу розвивати політичну діяльність у своїй „Американській Руській Радї", котра має релїґійно-політичний характер.

З уваги на те Тимчасовий Комітет зазначує у своїй відозві, що Український Сойм і Загальний Український Комітет буде опертий лише на сьвітських орґанїзаціях.

Мирослав Січинський,
секретар Тимчасового Комітету

The Jews and the Ukrainians.

This subject is interestingly treated by Dr. H. Kadish in the Jewish weekly "Self-Defense", in the issue of July 9th ot the current year. We here reproduce the text of his utterances which contain so much that is of interest to both races:

The Bohemian Governor Count Coudenhove has recently presented in a speech a program of dealing with different races. This program if carried out would gradually bring about peace, not alone in Bohemia, but also in all those parts of the Danube Empire where the population is of a mixed character.

Greater than ever after the bloody world war will the need of the people of the monarchy be for an epoch of inner peace, for a getting together for the purpose of combined labor in the field of political and national progress. Count Coudenhove declared that after the war all races in the monarchy, provided they have held steadfastly to the Austrian State idea, may be assured of the development of their race.

Naturally the above declaration is valid not for Bohemia alone. It must be redeemed in the same measure in Galicia especially. Galicia is an Austrian crownland. Not for one nation, but for all its inhabitants and the whole monarchy it has been reconquered with the blood of the Austrian army. One may be an advocate of the most far-reaching racial self-government in the imperial administration of the monarchy and, nevertheless, be compelled to wish as well from the standpoint of equal rights for the races as from the standpoint of the interests of the monarchy in its entirety, that the separate parts of the kingdom may be more firmly welded together after the war. If this is in the interest of all the races of the empire, it is especially a main postulate of Jewish public policy that there should exist in no portion of the empire (and particularly not in Galicia) governing and governed races.

In a former article treating on this subject*) the first stipulation made was that in order that Jews and Poles may live peaceably together all attempts at assimilation on the part of the Poles, as well as political and economic oppression (as manifested with particular crassness in Russian Poland) must cease. The equal rights which the Poles demand from the Germans, they themselves must guarantee free from all restrictions to the Jews as well as to the Ukrainians (Ruthenians).

*) "Jews and Poles", "Self-Defense" No. 13.

„The full import of the Ukrainian question has become apparent during the present war. Next to the Jews, it is the Ukrainians who have felt most keenly during the Russian invasion of Galicia and Bukovina the real tendency of reactionary Russianism. Not indeed against the non-Slavs alone, but also against all races and all Slavic parties which refuse to exchange their democratic convictions and their national individuality for a mess of pottage, are directed the bitter attaks of Russian Tsarism and its accomplices.

As in the Balkans Bulgaria, after having made so many sacrifices, was forsaken by the powers at Petersburg, precisely thus has the Russian power in Galicia and Bukovina by all the means of brutal force at her command sought to exterminate Ukrainianism in the government and in the schools in order to prevent the Galician Ukrainians from forming a sort of Piedmont which should attract the Russian Ukrainians. But, although the Russian ruble was circulating in Galicia, and elsewhere too, and the Ukrainians for centuries have been groaning under Russian oppression, yet the Russians have not succeeded in throttling the Ukrainian people in its struggle for national liberation. Not in Galicia alone has the Ukrainian race by its intellectuals been awakened with the passage of years: not there alone is shown gratifying progress in all departments of cultural life, but also in Russia. There too a new life is manifesting itself, although every Ukrainian book and every Ukrainian utterance is threatened with the heaviest penalties. THE UKRAINIAN PEOPLE WILL NEVER ALLOW THEMSELVES TO BE ABSORBED BY PAN-POLES OR BY PAN-RUSSIANS. The progressive men of all nations, and especially the Jewish modernists, must therefore take a stand with all their sympathies completely and entirely upon the Ukrainian side.

And in point of fact it was proven that immediately after the introduction of equal universal and direct suffrage into Galicia the Jewish and Ukrainian democracy united at the first democratic election and by means of this cooperation had actually successes to show. This is not the time or the place to expose the causes why the temporary Jewish-Ukrainian alliance failed to assume a fixed and permanent form. Right here, however, one thing must be asserted with emphasis; that at the present time as well as in former times and not alone in the Austrian districts inhabited by the Ukrainians but also in Russia Jews and Ukrainians must be closely united by a common interest to fight for the existence of their races against oppression and attempts at denationalization.

The Jewish national policy is directed against no nation as such. It is directed only against the Chauvinists and Antisemites of all nations who are incapable of comprehending the modern Austrian imperial idea, and confuse the truly modern nationalism with efforts for sovereign authority and mediaeval intolerance. Individual racial problems of the monarchy form jointly together with the Jewish question an organic whole and may be solved only as a whole. All efforts to preserve the monarchy and mold it into a modern legal, educational, economic state form the common interest of all the smaller races of this kingdom and especially of the Jewish and Ukrainian. The latter have acquired a powerful weapon in the "LEAGUE FOR THE LIBERATION OF THE UKRAINE", and even if the world war should not realize all the ideals of the Ukrainians, it will surely bring the Ukrainians nearer to their goal—the attainment of equal national rights in Austria, and at a later date indirectly too in Russia as well. May the best of our people learn from the development and successes of the Ukrainian people that intensive labor on the part of a race paired with clever tactics accomplish much in national life. May the world war draw the Jews and Ukrainians nearer together in a mutual national interest.

From the News of The League for the Liberation of Ukraine, appearing in Vienna).

The future of Poland.

The "Frankfurter Zeitung", under government inspiration, states the Polish case for Germany now as follows:

„One must not forget, that Poland did not free herself, but that a German army captured Warsaw, the city chosen by the Poles for their capital.

"There is no doubt that the Poles desire the union of the Polish kingdom with Germany resurrected. How far this desire is shared by German statesmen we do not know, but von Bethman-Hollweg is certainly convinced that just as we cannot assure the freedom of the seas by treaties and conventions, neither can we settle the Polish problem by the recipe of Polish leaders in the Austrian Reichsrath.

"We certainly did not make war and the terrible sacrifices entailed for nothing, and the Kosciuszko sentiment is finished for good.

"We will in this matter be guided exclusively by our own interests and will take such guarantees as will assure our national future. When the Polish party in the Austrian Reischrath, after a victory which certainly was not gained by Poles, demands that this indivisible kingdom be projected west and be given its national and political freedom under Austrian protection, it demands not only the fruits of our victory, but it streches out its hands to seize old Prussian provinces like Silesia, West Prussia and Posen.

"The time is not yet come for a solution of the Polish problem. It is certain that when the Polish party poses conditions we shall also pose ours and reject theirs with all necessary vigor, if only BECAUSE BEHIND THE POLISH PROBLEM THERE ARE ALSO THE GALICIAN RUTHENIAN AND UKRAINE PROBLEMS, and because the legend of an indivisible Polish kingdom is a menace for Germany and does not create the guarantee demanded by the Kaiser, the Chancellor and the nation".

НА ПАМЯТКУ ВЕЛИКОЇ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ.

Накладом Української Народної Ради в Америці, з осідком в Джерзи Сіти, Н. Дж., появили ся відзнаки для американських Українців, на памятку теперішної війни в Европі.

Відзнаки представляють ся дуже красне, як се видно з ілюстрації, на 4. стороні, але в кількох кольорах так, що на відзнаці видно в красках герб галицької України та прапори американський і український. Згори, над прапорами є українська напись: **Жертвам війни 1915.**, а під сподом є анґлійська напись: **Ukrainian Relief Fund** (Український Запомоговий Фонд).

Ціль тих відзнак є двояка: Перше, щоби кождий Українець мав памятку з того великого часу, в якім на нашій землі розіграла ся найбільша сьвітова війна; а друге, щоби в той спосіб **прискорити збірку на Фонд визволеня України.**

Таксамо як наша Українська Народна Рада роблять національні політичні і неполітичні орґанізації всіх народів, які живуть тут у Злучених Державах: Німці, Анґлійці, Французи, Мадяри, Чехи, Поляки, Японці і т. д. Німці при помочи своїх відзнак зібрали міліони долярів. Але се не диво; їх є тут більше і богатші вони. А ми хоч зберім — тисячі. Нас хоч меньше тут і біднійші ми, але ми сьвідомі того, тут добре знаємо, розуміємо і відчуваємо, що найбільше в часі европейської війни таки потерпіли Українці і Поляки. І тому сьвятим обовязком американських Українців є дати по змозі як найбільшу поміч Українцям в Европі, а знова американських Поляків Полякам в Европі.

Одним з найлїпших способів до сього є продаванє відзнак на памятку війни. І о се вже постарала ся наша Українська Народна Рада, а тепер ходить о те, **щоби загал Українців в Америці взяв дальшу роботу у свої руки.**

Українська Народна Рада поступить тут таксамо як поступають инші народи у Злучених Державах.

Відзнаки буде вона продавати майже по коштах накладу і пересилки кождій українській орґанізації чи комітетови в кождій місцевости в Америці з тим, що по розпродажи кожда орґанізація чи комітет має цілу суму зложити на Фонд визволеня України.

Замовляючи, має орґанізація чи комітет заплатити Українській Народній Раді **по 3 центи за штуку**, значить, коли пришле 3 доляри, то дістане 100 штук (почту оплачує вже У. Н. Рада).

Потім ті відзнаки треба продавати по 25 ц. По розпродажи орґанізація чи комітет висилає до Укр. Нар. Ради зібрану суму, з якої може собі стягнути квоту, заплачену за відзнаки і присилати решту яко чистий дохід на Фонд визволеня України. **(Наприклад:** Орґанізація в Нюарку, Н. Дж., замовляє 100 відзнак і посилає за них до У. Н. Ради $3.00, а потім розпродує їх по 25 цнт. і в той спосіб збирає суму $25.00; з тої суми стягає собі видаток $3.00 і решту $22.00 посилає на Фонд визволеня України).

Тою справою повинні заняти ся всі наші місцеві орґанізації. Як візьмемо ся скоро і справно до діла, то в кождій місцевости кілька сот до кілька тисяч Українців і Українок буде мати відзнаки і з кождої місцевости наплине по кільканадцять до кількасот долярів на Фонд визволеня України і в той спосіб фонд в короткім часі збільшить ся о кілька тисяч.

Кводра ніхто не відмовить за таку красну памятку з теперішної війни, коли ще до того знає, що гроші йдуть на таку благородну ціль як поміч нашим братям у старім краю.

Способи до розпродажі тих відзнак можуть бути ріжні:

1) Орґанізація ухвалює, що кождий її член має купити відзнаку і присилає цілу суму за своїх членів (значить вже разом з коштом відзнаки і жертвою на Ф. В. У. по 25 цнт.).

2) Орґанізація або комітет купує якусь скількість відзнак (по 3 цнт.) і продає їх на вічах, зборах, мітинґах, забавах, весїлях, хрестинах і т. д., а по відтягненю тої суми, яку заплатили за відзнаки, решту посилає яко жертву на Ф. В. У.

3) Орґанізація або комітет уладжує у своїй місцевости збірку по улицях **(теґ-дей)**. Підчас того дівчата збирають по улицях до пушок дрібні і більші датки, а хто дасть найменьше кводра, дістає на памятку відзнаку.

Таких способів можна придумати ще й більше.

Всякі поради в устроєню віч, зборів, чи збірок по улицях (теґ-дей) буде давати Українська Народна Рада безплатно зі своєї Народної Канцелярії, яку тепер отворено при У. Н. Раді.

Таксамо до У. Н. Ради можна звертати ся за референтами на віча, яких У. Н. Рада вишле до кождої місцевости за зворотом коштів подорожи.

Адресувати треба так: Ukrainian National Council, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Тож до діла, не засипляймо великого часу! Нехай по нім останут ся сліди нашої щирої праці народної!

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ.

I.

Лист з села Бордуляків, повіт Броди, писаний дня 10. червня 1915 до Григорія Рудка в Канаді.

Дорогий Мужу! Я з дітьми здорова, а поводить ся мені як звичайно сего року: в смутї і в гризї. Люди почорніли мов земля, а в тих сльозах, які вони вже виплакали, могли би скупати ся. Ішла коло нас чорна хмара московська і пішла. Коби там вже й лишила ся, щоб назад не вертала, бо як буде вертати, то Бог знає, що з нами стане ся. Коби Ти знав, як мені сумно самій одній з дітьми мешкати в хаті в теперішнім часї. Нераз в ночи земля затрясе ся аж шиби в вікнах забрязчать. Я встану, на мені тіло затерпне і не знаю, що робить ся зі мною. Тепер всьо таке дороге, що я навіть не є в станї чим дітий прикрити. Локоть полотна, що було перше по 14 центів, коштує корону, хустина, що була 18 центів, то тепер 1 корона 10 центів, а щодо їдженя то вже й не пишу, бо треба з голоду вмирати, як так далї буде. А цента заробити нема де і продати нема що, бо худоба, яка ще лишила ся, тепер слабує і гине; нераз нема такої хати, щоб не було упадку. Я посадила картофлї і посіяла всього по трохи, що-м могла, але сего року дуже сухо, то всьо піваяло. Зимою жита повипрівали і дуже маленькі, а як падав дощ, то такий чорний як саджа. Ти питаєш ся, чому дрова тепер такі дорогі. Тому, що перше можна було принести вязку галяк, а тепер не принесеш. Є 5 гайових (тих, що і перше були) і є на Болдурах стражник московський, котрий належить до скарбу і в Берлинї лїсничий — то лиш ходять по селї і шукають, чи хто не приніс яку гиляку. І в мене шукали всюди: і в коморі і в стодолї, але нїчого не здибали; а в кого здибали деяку гилячку, то **того били нагаями. Ох, що ті люди натерпіли ся і наплатили ся! За ті гроші купив би дров на цілий рік. Аж таких часів наші люди дочекали ся!** — Здоровлю Тя сердечно, Твоя жена Параскевія Рудко.

II.

Лист зі Львова, писаний дня 12. липня 1915 до Михайла Шавалюка в Нюарку, Н. Дж.

Дорогий Брате! Нинї отримавєм від Тебе два листи, писані еще в вересни 1914. За часів, як Москалї були у Львові, я писав до Тебе два рази, но не знаю чи Ти одержав ті картки. Хвала Богу, вже чорт взяв Москалів і трохи лїпше можна віддихати. Що тут біди було з ними, то страх! **Дуже богато Українців вивезли на Сибір.** Я також був арештований, але удало ся мені якось викрутити ся. Тут тепер асентирують до війска від 18 до 50 літ. Перед двома днями мене від війска увільнили. Яворський втік до Росії разом з Грицем і иншими москвофілами з Кривого. Гриць здезертирував з війска, а то все через того батяра Яворського, котрий дуже Москалями тїшив ся, а тепер буде плакати. Годі все описати; колись пізнійше напишу. Іван Шмуль зістав ранений „братом Москалем" кулею в груди, але вилїчив ся і поїхав у полон до Росії. Забиті є дотепер: Яніцький Міхал (кравець), Міхал Шавала (Ваврикiв), Семен Шавалюк (Демків) і Василь Шкраба. До російської неволї дістав ся Микола Богоніс, Міхал Шпорлюк, Давид Мудрик, Маневський, Тодорів, Шабелянок, Іван Козяр, Василь Семенюк і оба Вівсики. Іван Шайнога і Віктор здасть ся забиті. Андруха Богоноса всі три сини служать при війску; Стах є тяжко ранений. Напиши, як Тобі тепер поводить ся, чи маєш роботу і яку і кілько заробляєш, а також, чи маєш богато гроший. Гроший на разї не посилай, бо я не потребую, а напишу Тобі, коли мені треба буде. Ми всї здорові. Антося є у Львові. Через 10 місяців я не брав пенсії, а тепер дістав разом дві тисячі корон (2000 К.). — Поздоровляю Тебе щиро, Твій брат Василь.

III.

Хвальна Редакціє! Той лист прийшов з села Стремільча, повіт Радехів. Стремільче лежить на схід від Радехова, а 30 кільометрів від Бродів на північ, на самій російській граници. Той лист прийшов через Росію до Атанася Ґроха в Ст. Томас, Онт. Канада. В першім листї його жінка писала, що Москалї позабирали дзвони з дзвіниць і зелїзо розмаїте. Я той лист переписую слово в слово, бо оригінал мушу відіслати до Лондону, Онтаріо, до Атанаса Ґроха. — Вам пренумератор Іван Гулявський.

Стремільче, 12. липня (руського) 1915.

Дорогий Мужу! Доношу Тобі, що я з ласки Бога здорова до котрогось часу. Дякую Тобі за лист, з котрого я довідала ся про Твоє здоровлє і поводженє. У нас вже жнива зачинають ся; вже жита жнуть. Я вже нажала дві копи жита. Але тепер дуже смутні жнива у нас, бо біда велика — неспокій. **І дуже Росіяни нищать дерево.** Забирають скрізь по людях, де йно хто має дерево. В мене забрали також 3 бруси і 1 дошку; решту дерева я поносила на яму — хату, щосьмо зробили собі ховати ся, то може хоть того дерево лишить ся кому, як хто остане живий. Але Бог знає, чи кому треба буде того дерева... В Мільонки забрали всї запільниці в стодолї і де йно хто мав, то ходили по стодолах і забирали; **навіть стіни розбирали.** В Голїйника розібрали стїну при улици. Де бачили добрі дошки в стїнах, то всї забирали на окопи, бо тут коло нас скрізь покопали окопи: на Мерві, за Судилївкою і в лїсї за Стиром. **Всьой нарід виганяють до тих окопів. В неділю і сьвята мусять робити.** Я не можу Тобі всього написати... А Москалів у нас є досить: раз-враз ідуть: іде піхота і самоходи (автомобілї) їдуть на день по кілька сюда і туда; і бальони летять. Ми вже всего досить видимо, аж не хоче ся дивити на те все. А гроші то я відібрала 28 рублів і 90 копійок. Я Тобі за ті гроші пишу третого листа. Більше не маю що писати. Корова здорова і безрога здорова. То йно Бог знає, як буде далї. Коби Бог дав спокій і то перебути і з Тобою повидїти ся, бо ми тепер так, що день переживєм, а ніч переспимо, то хвала Богу, а то воля Божа. Може Бог милостивий ще змилує ся над нами та відверне від нас ту біду. Як сю біду перебудем і побачим ся, тоді скажем, щосьмо щасливі у Бога. — Поздоровляю Тебе сердечно. До милого побаченя! Бувай здоровий! Твоя жена Варка.

IV.

Лист з Вербова, повіт Бережани, писаний дня 25. липня 1915 до Теодора Заходника в Провіденс, Р. Ай.

Найдорозший Брате і Сестро і Ти Жено! Доношу Вам, що ми всї здорові, але у нас тепер велика слабість. Через цїлий рік я не міг до Вас написати, бо Москалї листів не пускали. А тепер вже наші війска прибули до нашого Вербова і Москалї втікають на стрімголов. Наше війско є у Вербові, а Москалї тримають ся ще в Бищу. Тепер тут велика битва, то нам не можна зі села вийти, бо кулї свищуть. Наш Вербів не спалений, але доокола цілі села геть вигоріли. **Спалені Бережани, Лапшин, Гиновичі, Жуків, Дрищів і геть далї. Худобу Москалї геть позабирали — коні і корови.** А я свою корову виховав в лїсї, бо був би Москаль і моєю коровою вдавив ся. Отже я викопав у лїсї яму, наклав на неї два метри дров і сидів у тій ямі з коровою 2 тижнї — і так-єм її

ҐУД БАЙ!

I. Foshko

Коли прийшов осінний час
У поле, ліс і гай,
Прусак сказав: Кидай сей край,
Бо він не твій, — ґуд бай!

Сказав так грімко се з гармат,
Що аж затряс ся гай,
Аж вдарив відголос з Карпат
До русских ух: ґуд бай!

Червонна Русь, червонна Русь,
Окровавлений край,
Тепер ми йдемо назадгузь
И не вернем ся, — ґуд бай!

BIDDING GOOD-BYE!
NIKOLAI NIKOLAYEVICH: Good-bye, Galicia!
KAISER: God bless you!

виховав. Наші всї хлопи виховали ся. Москаль хотів забрати всіх до Росії, але не дістав анї одного. **Всю худобу і збіже і що йому було під руками, то всьо позабирав** той кат московський лабатий. Як мій лист дістанете, зараз відпишіть, як Вам поводило ся через той цїлий рік і чи Ви всї живі та здорові. Зате я Вам у другім листі опишу докладнійше про наше цілорічне горе. Дорога Жено! Напиши менї лист сама. Маєш велике щасте, щò-сь поїхала до Америки, бо **тут дуже велика біда, голод і цїле нещасте.** Щиро Вас всїх поздоровляю і зичу Вам всього добра. — Ваш брат Олекса Заходник.

V.

Лист з села Жерниця вижна, повіт Лїско, писаний дня 10. серпня 1915 до Андрія Пельца в Сиракюз, Н. Й.

Дорогий мій Сину! Дякую Тобі сердечно за лист, з котрого я довідав ся про Твоє здоровлє і поводженє. Ми всї здорові до сього часу. наше поводженє не до описаня. Твоя мама, мій Сину, зістала забита, скоро перша російська патруля прийшла до нашого села. **Її застрілив козак перед стайнею. Той самий козак застрілив також того самого дня Павла Басового.** Тепер Тобі доношу, що в нас дуже велика біда, бо **Москалї всьо позабирали і зрабували; тільно по одній корові лишили.** А що нам зерна трохи зістало, то ми посіяли і посадили. Твій брат Лучка пійшов на війну і жадної відомости від него не маємо. Дома є тілько я і Параска. Владзя Ольшаницького взяли до війска, а Михайло є дома до сього часу. Відписуй швидко, а я Тобі дещо більше напишу. — Оставай здоров, Твій отець Михайло Пельц.

VI.

Лист з Полянок коло Балигорода, повіт Лїско, писаний дня 5. липня 1915 до Тимка Николишака в Скрентон, Па.

Дорогий Сину! Доношу Ти, щосьмо лист від Тебе отримали. Ми — Богу дякувати — здорові. Перебулисьмо війну щасливо, бо хата наша стоїть. Хоть маєток надщерблений, то ми не нарікаємо; так мусїло бути. За Найяснїйшого Пана, за нашу Вітчину і за всьо, що для нас сьвяте, ми повинні жертвувати з охотою житє, кров і маєток. Тепер дякуємо Богу, що вже три місяції як наше славне війско провітрило наші гори від московського смроду. **Ой, віли ся нам тоті проклятї Москалї в хребет!** І наші внуки будуть переказувати своїм внукам з роду в рід смердячих Москалів (кождий московський салдат на 100 кроків смердить) та їх ту господарку. Коров маємо дві, коня одного — такого, що не може вставати. Ми посіяли мало, бо не було робучої худоби. Худобу покупило наше військо, а **вівці забрали Москалї.** Овець маємо єще сім. Брат Іван є у неволи в Росії, а про Михайла не чути нічого; доповідають, що жиє, але не зголошує ся через свою жінку, що нас лишила. Іванові діти померли, а Мариня є при нас. Хиж (хат) в нас погоріло богато, а то: згорів Шрамович, Юзко Плїсняк, оба Соляни і Гомжова Каська, а в нижнім кінци вуйко Гомжа Іван (від кулї). Куля розбила хату Михайла Гомжі. **Наші сусїди погоріли з причини забави Москалів.** В Терці згоріло 29 хат; хати обох сестер стоять. Відпиши нам, де єсть наш Юрко і Іваницїв Іван Тепак, бо вони чомусь не зголошують ся. Більше Ти не маю що писати; скажу хиба те, що ми стільки дїтий виховали, а тепер на старі лїта поратунку не маємо — робити ми самі не годні. Поздоровляємо сердечно Тебе і Юрка, желаємо Вам здоровля і просимо о відповідь. А ще забув Тобі сказати, що в нас є красні урожаї. Хто що посіяв і посадив, збере гарне жниво; тілько озиме жито війско здоптало. — Твої люблячі родичі Михайло і Пазя Николишак.

ГОЛОСИ ПІД ПОРУ.

(Дописи.)

Український чи руський?

З Клівленд, Огайо, прислав один тамошний Українець до нашої часописи таке письмо: Хвальна Редакціє! Чи помістите моє письмо? Я хочу два слова написати з приводу українського сойму в Америцї. Не знаю, що дїєть ся зі соймом, але менї здаєть ся, що справа готова розбити ся через саму назву **„руский" і „український"**. Менї здаєть ся, що ще є у нас такі, що не відважать ся відкинути назви „руский", а то через угорських Русинів. Тому то, здаєть ся, такі Українцї усунуть ся від сойму, як той сойм буде називати ся — український.

Най хто не гадає, що я є проти угорських Русинів. Ні! Вони є наші братя і ми повинні їх любити. Але з того ще не виходить, аби ми йшли під їх команду і їх слухали! Ми знаємо, що вони боять ся нашої загально-народної назви „український" лише тому, що вони темні, непросьвічені.

Чиж тому, що вони темні, непросьвічені, — ми маємо вирікати ся назви „Україна" і „Українець", а вертати ся назад яких 70 лїт, до того часу, коли ми ще були такі темні як угорські Русини тепер?

Файний би то був наш поступ!

Забути Шевченка, Франка, Стефаника і взагалі цілу нащу лїтературу; забути нашу славну історію, а співати тілько Духновича: „Я Русинъ былъ, есьмъ и буду" — і на тім конець.

А відтак, як вже має бути поступ, то поступ, — то можемо ще дальше взад вернути ся, коли то ще і Духновича не було і так забути „Ожь мы Русини есьме, были-сьме и будеме" та стати ся „отродилцами".

Не сьмійте ся, братя, бо до того воно ішло би, як би ми зачали вирікати ся імени свого народа.

Ви скажете, що знов не можна вирікати ся угорських Русинів! І я-ж тосамо вже передтим сказав. Але річ не в тім, бо їх нїхто не вирікаєть ся. Ходить о тоє, **чому Українцї мають уступати перед темнотою угорських Русинів, — перед їх глупотою!?!** Чи тому, що вони не розуміють справи і кажуть, що чорне не є чорне але біле, — ми зараз маємо для сьвятої згоди заявити, що ми також не розуміємо тої справи і сказати також, що чорне не є чорне але біле?!! **Чи темнота має мати у нас такі широкі права, що ми маємо перед нею згинати ся і признавати їй повне пановане над нами?**

Я гадаю, що нї. Менї здаєть ся, що так не дїєть ся нїгде на сьвітї. **Менї здаєть ся, що темнота — се нещастє народу і се нещастє треба знищити, усунути!** Знищити темноту можна при помочи просьвіти, але то би була файна просьвіта, як би я темноті признав пановане над просьвітою!

А ще спитаю ся Вп. Читачів таку річ: Чи є рація брати темних **до політики** і ще казати їм, що то вони мають рехт", а не ті просьвічені, і тому політика має йти так, як ті темні диктують?

Я гадаю, що нема рації, бо ті темні **ще не доросли до політики.** Їх треба насамперед просьвітити, аби довідали ся, хто вони, кім, за що закуті, а потім брати їх до політики. Як вони будуть просьвічені, то я перший голосую, аби в нашій політицї віддати команду в руки угорських Русинів. Я просьвічених угорських Русинів, — чи властиво Українців з Угорщини, не бою ся! Їх політика не була би для мене страшна! Я бою ся темних! А бою ся їх не лише в ночи на улици, але і в день на... соймі!

Учіть їх, дайте їм книжку, най просьвітять ся, а не ведіть їх до політики, а тим-більше до проводу, до верховодства в політицї!

Не зрікаймо ся своєї загально-народної назви задля темноти наших братів з Угорщини і то ще в таку велику хвилю, коли на наш нарід звернені очи цїлого сьвіта! Не забуваймо, що та назва немила не тільки темнякам з угорської Руси, але і російському урядови і цареви! Таж вони більше тїшили би ся з нашої „полїтики" ніж угро-руські темняки!

Але, нащо я тото все пишу?! Либонь, що на пусто!

Бо я гадаю, що до загалу Українцїв того не треба писати, а знов ті, що боять ся угро-руських темняків, мене не послухають!

Однак я вже маю таку натуру, що як маю добру гадку, то не всиджу на місци, аби з другими нею не подїлити ся.

А Ви, братя, як Вам моя гадка до вподоби, то перекажіть її другим і третим і десятим, аби всї ми вже раз зрозуміли, що загально-народна назва нашої вітчини є: Україна, а нашого народа: український! Нехай се буде нашим скарбом, якого ми не зречемо ся за жадну цїну, а з яким гордо будемо виступати все і всюди! Не лише перед угро-руськими темняками, але і перед царем та його урядом і — перед цїлим сьвітом!

Ми Українцї і наш сойм має бути український! То добре памятаймо!

Хлоп-робітник.

Один чи два сойми?

З Пасайку, Н. Дж., одержали ми отсю допись:

Сьвітла Редакціє „Свободи"!

Я пишу про свій проєкт, який я хочу подати для сойму нашого тут в Америцї.

Дехто каже, що мусить бути тілько один сойм український, як то читаємо у „Свободі". Я би сказав „ол райт", але не цїлком, бо чому не має бути два? Наприклад в Австрії то чому є два сойми, чи там парляменти, чи як?! Чи не тому, аби всїх задовольнити? Мовлю, так, і думаю, що більше таксамо скаже.

Наприклад є у Віднû парлямент і палац, то є так названа палата панів. В парляментї то сидять більше прості люди, бо вибрані через загальне голосоване, то значить найбільше з хлопських і робучих голосів. Але знов паньство з високих родів то там не сидить, але в палатї панів. А то длятого, що в парляментї є і хлоп і робітник, часом їсть чісник і прикре слово скаже, то пан того не може чи властиво не хоче слухати. А нащо йому, як він має палату панів, де всьо ходить наперфумлене, аби пахло і пан є як вдома і властиво, що положить ся на мягку софу або походжує собі легонько. Чи можна там пустити хлопа? Я міркую, що не годен, а може хлоп навіть сам не схоче. Наприклад наш Старух, то би може тамечка і не пійшов.

Але знов може є такі у нас, що но шморгнув би до тої палати панів, як би його там пустили, бо вже би з того було видко, що він пан, коли тамечка сидить з панами. Наприклад то правда, що ми є хлопський нарід, але є і такий хлоп, що би хтїв покуштувати панського.

Або в нас ту в Америцї, властиво що в Злучених Державах. Може ми би собі не жадали тут паньства, але може воно є.

Я такой маю гадку сказати, що є. А то виджу з того, що в нас тяжко з'єднати ся. Ми сваримо ся, тулкуємо і радимо і пишемо, а з того все тосаме.

Але я ходжу помежи наші люди і виджу, що то нїчо з того не буде, бо ми того не зробимо.

А чому, то я вам скажу. А то тому, що у нас вже є також пани. Я рахую за тих панів наших сьвящеників, котрі за остатний час тримають ся окремо.

Ви ще нїчого не написали за нараду на скликанє сойму, але тут у нас вже знають і кажуть, що там голошено, **що наші сьвященики не возьмуть участи в українськім соймі в Ню Йорку.** І то може через тоє Ви нїчо дотепер ще не пишете!

Як то правда, то чому не оголосите, але то не єсть жадна новість. бо вже довший час видко, що до чого йде.

Наші сьвященики хотять відділити ся від народа.

Так вже було на з'їздї в Філядельфії. То нїчо, що там були і хлопи, але ті хлопи мали слухати то, що скажуть наші отці духовні, а на першім місци наш Владика, котрий є вибраний Покровителем. Там видко було, що хлоп чи робітник не має голосу, а тілько наш Владика і наші сьвященики, а хлоп нїчо.

Я за то не нападаю на нашого Владику і на наших сьвящеників, бо виджу, що їх тягне куда инакше, то нема ради, бо я виджу, **що вони пани і не хочуть бути разом з нами в політицї, бо ми є прості люди, властиво що хлопи.**

На тото нема иншої ради, а тілько оден спосіб: **зробити так як в Австрії два сойми: оден нїби панський, а другий нїби хлопський так як палата панів і парлямент.**

Я раджу так: Всї Українцї, що не гордять хлопом і робітником, най скличуть сойм до Ню Йорку без жадної ріжницї. **Най то буде сойм український!** Там будемо радити над українськими справами, а передовсїм над воєнними справами, то є над справами нашого рідного краю підчас теперішної війни в Европі і по війнї.

А знов раджу нашому Владицї і нашим сьвященикам, най скличуть другий сойм до Філядельфії, наприклад так як палата панів.

Ми не будемо мати нїчо напротив того другого сойму в Філядельфії, бо видко, що є його потреба, а може навіть лїпше, бо в Ню Йорку буде справа народна, а в Філядельфії буде справа церковна. Длятого я сподїваю ся, що наш Владика послухає моєї ради, а може в той спосіб можна буде вирівнати ті ріжницї, які вже є в нашім народі в Америцї.

Щирий Українець.

КРИШКИ З ВОЄННОГО ПОЛЯ.

„Поки ріка Сян в наших руках, поти Перемишль наш" — писали свого часу московські ґазети. Се була правда і нїхто їм не міг закинути навіть злої волї брехати. Московські ґазети не були винні, що Сян їх „зрадив".

Тепер ті ґазети пишуть, що „поки місто Ґиґа в московських руках, поти Петроград безпечний". Се також правда.

Але що буде, як Нїмець ригне на Риґу гарматним огнем і вона впаде?

Чи Петроград „засікірований" на сей випадок, чи треба буде втїкати до Москви, безпечної поти, поки і т. д...

Кажуть, що отец Єронім Луцик зажурив ся і то дуже, що упала волинська твердиня Луцк над рікою Стиром. Кажуть, що хоч „Луцк" не „тотсамъ" що „Луцик", то Петръ Запека-Зарѣчный мимо того змяк, начеб не був твердим Русином і попав в розпуку. З туги і розпуки але він слези, які давлять його горло (може то не слези, а нині „кроплї"?!!) Кажуть, що ту розпуку викликала якась ворожка, котра виводить родовід Луцика від міста Луцка.

Луцик спершу в те не вірив, але опісля погадав собі, що коли він міг виводити походженє слова „Україна" від „украсти", то чому-ж не може найти ся друга такасама наукова сила як він і доводити походженє слова „Луцик" від „Луцк".

Се дуже пригноблює господина Луцика, але мимо того він признає великі наукові заслуги тій ворожці і хоче присьвятити їй одно своє „стихотвореніе", яке — як кажуть — буде поміщене на вступі „Сонника", який хочуть видати американські „старорусини" (кацапи).

* * *

Иньша журба спала знова на Москалів в Росії. Причина журби — се упадок Бродів. Але ходить тут не о самі Броди, а о село Берлїн, брідського повіта. Москалї доси голосили серед темного народа і серед війска, що Берлїн, столиця Нїмеччини, в російських руках і се піддержувало у них духа бодай яко-тако.

— Берлїн в наших руках! — кричали російські офіцири!

— Што ви єрунду несьоте? (дурницї плетете) — говорили салдати.

Щоби салдати не мали сумніву, російські офіцири кликали попів, котрі присягали ся, що се правда.

Притім попи не гадали, що грішать, бо мали на гадцї Берлїн коло Бродів. А тепер вже треба буде грішити.

* * *

При нагоді слїд пригадати одну замітну подію, яка склала ся ще тому рік назад.

Коли російські козаки були в'їхали до Варшави, столицї Польщі, офіцири оголосили їм, що вони вже в Берлїнї, столици Нїмеччини. Се козаків дуже врадувало і вони почали вихром вганяти по улицях міста та стріляти з крісів і пістолів на усі сторони.

Офіцири ледви вспіли по якімось часї спинити козаків серед найбільшого їх розгару.

— Хто вам позволив тут стріляти? — питаєть ся розлючений ґенерал засапаних козаків.

— Офіцири обіцяли нам, що погуляємо собі в Берлїнї! — озвали ся козаки.

— Се не Берлїн, се Варшава! — крикнув люто ґенерал.

— А нам казали, що то Берлїн! — відповіли хором козаки.

Ґенералови застряг язик в ротї і він мовчки спустив голову в долину, а козаки дивили ся здивовано один на одного і не знали, що говорити і що робити.

Лиш один озвав ся:

— Був у нас запал, та ми вже його нинї вистріляли!

* * *

Цар був перед війною найбільшим шинкарем на цїлім сьвітї, бо виробляв і продавав сивухи за один міліярд (тисячу міліонів) рублїв. Але тепер він стратив сей титул, бо — як звісно — горівка в Росії заборонена (цар сам собі заборонив виробляти і продавати горівку; отже сам він відібрав собі шинкарську концесію).

Так-во, ходити без великих титулів, то навіть і цареви прикро. Такий собі цариско, хоч він вгинаєть ся під тягарем ордерів і титулів так як його піддані під тягарем його ярма, — то він все ще хотів би більше. А хоч би йому поначіпали стільки ордерів на труди, скільки на його совісти є гріхів, то йому ще було би мало.

Вже то воно так є на сьвітї, що хто має богато, то хоче ще більше. Тож нема що й дивувати ся цареви.

Довго думав цар Микола, як би то роздобути нові титули і ордери, то правда, але видумав.

Гадає він собі так:

— Ми, цар всея Рассеї, не є тепер найбільшим шинкарем сьвіта, то може би Ми бодай були найбільшим комендантом армії в Росії. Ми відберемо шаблю, викладану брилянтами, а пожаловану (подаровану) нашому стрийкови Миколї Миколаєвичеви ще в Старих Бродах, і поїдемо (Ми) на фронт, а там Ми покажемо, що Ми вмієно!

І відібрав цар великому князеви провід над російською армією, а обняв у власні руки.

Їхати на фронт — се впрочім для царя не новина. Він вже був нераз. Був у Львові, був в Перемишли, був в Самборі; потім був в Бродах, був і в Варшаві. А потім ішов на схід, а його армія за ним. Отже цар має вже воєнну практику і його армія іде просто за ним, то чому-ж він сам не має бути дійсним її комендантом, але якийсь стрийко, котрий би радий лише лаври збирати за царські заслуги.

Тепер цар сам покаже сьвітови з заходу, що його армія під його проводом потрафить лїпше поступати (на схід) ніж під проводом його стрийка.

* * *

Те, що цар зі своєю армією втїкає на схід — до сходячого сонця, є добрим знаком, бо се означає, що як цар зі своїм війском втече, то на тих землях, де його не буде — зійде сонце волї.

ЗАКИДИ.

Француз (до Москаля): Чому ти вже раз не спиниш ся на якім місци у своїй утечі?

Москаль (до Француза): А чому ти вже раз не рушиш ся з місця?

НОВИНКИ.

ЯК У ВАРШАВІ ТЕЛЄФОНУЮТЬ.

Як собі у Варшаві радять з забороною продажі алькоголїчних напоїв, про се подає „Варшавский Дневнік" слідуючу подію: До одного ресторану входить гість і замовляє собі обід. Заки принесено йому зупу, торгуєть ся гість з кельнером о киліпюк шнапса (горівки), однак той все йому відвічає: не можна, заборонено (нельзя, запрещено).

Хоч-не-хоч гість забираєть ся до зупи без свого звичайного „шнапсика". Нараз входить кельнер і просить гостя до телефону. Гість зачудував ся. Перший раз заїхав до Варшави, ніхто його там не знав, а тут кличуть нагло: „до телефону". Кельнер рішучо настає, що якась особа хоче тільки з ним говорити. Небавом вертає гість з телефонічної будки, обтираючи собі вуси і питає кельнера: „Чи не можна би ще раз зателефонувати?"

На рахунку за обід вичитав відтак слідуючі позиції: „Адін суп (одна зупа) 20 шеск, 2 рази телефон 1 рубель, жаркоє (печеня) і т. д.

Подав за пітербурськім „Фольксблятом" В. Г.

A Poor Old Woman Sent to Siberia.

The Russian Czar Might Be Able to Fight MEN a Little Better If He Had Not Devoted So Much Time to Fighting Women.

Madame Breshkovskaya is well known in this country. She has spent her life working for the unfortunate people of Russia, cursed for years by a government monopoly which encouraged the drinking of alcohol, now relieved from alcohol only to be plunged into war, which is worse.

News comes from Russia that this old woman—she was more than sixty when she was in New York years ago—condemned to life imprisonment in Siberia for no other crime than trying to make human beings less unhappy, is told by the heroic Czar that she must move farther north toward the Arctic Circle. Read this extract from a letter that she has written to friends who send her newspapers sometimes:

Your letters and papers bring me near to you, and make me share in the interests of another world, and this is of great interest to me, as I love to be in touch with human life. The longer I live the more fully I understand that the deepest thing in me is an invincible and ardent love for the human race, which I am convinced contains within itself all the germs of intellectual improvement to an indefinite extent, of an ascent to a moral one which will make it infinitely happy.

When you read of the treatment inflicted upon this woman, and upon tens of thousands of other men and women, do not be too much surprised at the ease with which the Germans have been walking through Russia.

A ruler who has devoted his royal and imperial brain to fighting old women and murdering unarmed Jews naturally finds himself a little puzzled when he comes face to face with well-equipped soldiers.

However, the crime of a few at the top of the Russian Government is not the crime of the Russian people.

The people of Russia have an intellectual power dormant because of vile government, but none the less great—perhaps the greatest in the world.

This war with its brutality will make impossible such rule as has been inflicted upon Russia in the past.

No matter how the war may end, THE PEOPLE WILL HAVE BEEN EDUCATED, the truth will have penetrated, the preposterous Government which fights women and runs away from armed men will be made ridiculous and contemptible.

Poor Madame Breshkovskaya will not live to see it. But many now living will see the day when women and men like her will be sending grand dukes toward the Arctic Circle, and the situation will be reversed.

Reprinted from New York Evening Journal, August 20, 1915.

Дайте сю статю прочитати Анґлійцям. Скажіть їм принагідно, що сумна доля Брешковської стрінула богато-богато Українців та Українок, які супроти кровожадного царя і його правительства провинили ся тільки тим, що занадто любили бідний поневолений люд...

А ось вам повисша анґлійська статя в дословнім українськім перекладі:

БІДНА СТАРА ЖЕНЩИНА ЗАСЛАНА НА СИБІР.

Російський цар міг би поборювати мущин трошки більше, як би не присьвячував стільки часу на поборюванє женщин.

Пані Брешковська є добре знана в сім краю. Вона перевела своє житє при праці для нещасного російського народа, унещасливлюваного літами правительственним монополем, що заохочував до питя алькоголю, тепер увільненого лиш на те, щоби кинути його у війну, що становить ще більше лихо.

Приходять з Росії вісти, що сю стару женщину — вона мала більше віж 60 літ, коли була в Ню Йорку перед кількома літами — засуджено на досмертну вязницю в Сибіри за такий лише злочин, що старала ся зробити людство меньше нещасливим. Тепер героїчний цар наказав, аби її запроторено ще дальше на північ, аж в підбігунові околиці. Прочитайте собі отсей вимок з листа, який вона написала до своїх приятелів, котрі посилають їй часом ґазети:

Ваші листи і ґазети притягають мене близше до Вас та дають мені змогу брати участь у справах иншого сьвіта, а се є для мене річ великої ваги, бо я люблю бути в стичности з людським житєм. Чим довше жию, тим більше відчуваю, що найглибшою річию в мені є непоборима й горяча любов до людства, котре по моїй думці заключає в собі всі зародки умового вдосконаленя до необмежених границь, вершка до морального житя, що учинить його безконечно щасливим.

Коли Ви читаєте про переслїдуванє сеї женщини, і десятки тисяч инших мущин і женщин, не дивуйте ся дуже, що Німці з такою легкостю маширують через Росію.

Володар, який призначив свій королївсько-царський мозок на поборюванє старих жінок і на мордованє безборонних Жидів, мусить бути очевидно дещо здивований, коли стане лице в лице з добре вишколеними жовнїрами.

Та злочин одиниць, стоячих на верху російського правительства, не є злочином російського народа.

Російський нарід має умову силу, а хоч її приспав нікчемний уряд, вона через те не зменьшила ся і є мабуть найбільшою у цілім сьвіті.

Ся війна з своєю брутальностю унеможливить таке правлїнє, яке було накинене Росії в минувшині.

Без огляду на те, як війна закінчить ся, **нарід виобразуєть ся,** правда вибєть ся на верх, недорічне правительство, яке веде боротьбу з женщинами а втікає перед зоруженими мущинами, буде осьмішене і погорджене.

Бідна пані Брешковська не дожиє, щоби се бачити. Але многі тепер жиючі побачать день, коли подібні їй женщини і мущини засилати-муть великих князів у підбігунові околиці, і положенє буде відворотне.

Дайте сю статю прочитати москвофілам. Запитайте ся їх, чи вони сьвідомі того, яку кривду роблять російському народови, стаючи по стороні царя і його прислужників.

ОГОЛОШЕНЯ НАРОДНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ.

Звертаємо увагу всїх наших Земляків у Злучених Державах і Канаді, що Українська Народна Рада отворила щойно бюро під назвою „Народна Канцелярія" для удїлюваня пояснень і інформацій при зносинах зі старим краєм.

До обсягу дїланя „Народної Канцелярії" належить:

1) Посередничити в пересилці листів до старого краю. Належитість виносить 25 цнт. (В тій сумі містить ся вже оплата листу до старого краю, оплата листу зі старого краю і оплата листу до посилаючого).

2) Удїлювати інформацій і вишукувати місце побуту кревних або знакомих в старім краю. Належитість на покритє коштів, переписки і оголошеня виносить 50 цнт.

3) Посередничити при пересилці гроший до старого краю. Ґроші пересилаєть ся через найпевнїйші компанії і по найвисшім курсї.

4) Удїлювати ради і вказівки в справах спадкових, військових і т. п.

Інформації і ради, які мають значінє для ширшого загалу, будуть стало оголошувані в „Свободі".

„Народна Канцелярія" стоїть в зносинах зі всїми важнїйшими комітетами і товариствами в старім краю.

Просимо відноситн ся до нас з повним довірєм. Бюро заложене не для зисків, але для охорони наших землянів перед визиском.

Цїлий чистий зиск з доходів бюра призначений на „Фонд визволеня України".

—o—

Послїдні урядові телєграми з Відня доносять, що східна Галичина по ріку Серет є вже очищена з Москалїв. В російських руках находять ся отже ще отсї повіти: Тернопіль, Збараж, Скалат, Теребовля, Гусятин, Чортків і Борщів. Однак є надія, що за кілька днів і сї околиці будуть зовсїм вільні від Москалїв. Тому вже тепер можна висилати через Австрію листи і гроші також і до тих повітів, які ще хвилево є в російських руках.

На вислані гроші пересилаємо банкові посьвідки і повідомляємо про висилку окремим письмом ті особи, до яких гроші зістали вислані. Колиб з якихсь причин гроші не могли бути доручені, будуть вони звернені посилаючому.

—o—

Отсим повідомляємо, що листи до старого краю відійшли в четвер (9. вересня). Слїдуюча почта відійде в суботу (11. вересня).

—o—

Всї чеки, моні ордери і листи адресувати і посилати на адресу:

INFORMATION BUREAU.
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Народна Канцелярія
„Укр. Нар. Ради" в Америці.

РОДИМЦЇ! ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

ДОБРИЙ НАСТРІЙ.

Бодрий дух у стрільця се пів побіди над тарапатами війни і над ворогом. Стрілець в злім настрою чуєть ся нещасливим, не має охоти до ніякого рішаючого кроку, видить все в чорних красках, нарікає і ганьбить всїх і всьо. Добрий настрій розяснює темноту, робить кождий труд приємним, а кождий приказ розумним і потрібним. Кожда робота удасть ся, йде легко, любо, з піснею на устах.

Настрій залежить від погоди, від дороги, від околиці. Панує довга слота, стають дороги багнисті, вже топить ся веселість і нема її. Який я нераз був прибитий в тій болотнистій, вогкій Горондї. Тягне студїнь, замерзають пальцї, то мерзне і тепла, погідна гадка. Не забуду я зимна на Томнатику! Гадав я, що згину. Гарна погода підносить гарну гадку.

Добрі вісти про рухи сусїдних відділів роблять чоловіка веселим. Як ми бачили, що відділи зпід Турки вертають поспішно, що ми маємо боронити повороту і самі також вертати, то так коло серця боліло! Тяжко вмовити в себе, що похід армії взад є так само розумний як нераз один або два кроки взад одного чоловіка. А як виділо ся, що тут набили ворога і там єще, що тамтому товаришеви пійшло добре на стежі і тому, то душа тїшила ся і кріс був легкий і тайстра не тягнула і черевики били по дорозї, аж дуднїли з радости.

Страшний настрій спроваджує брак їди. Там на Кобилї то ми мали апетит такої міри, що кождий був би з'їв „коня з копитами". А треп не міг до нас дістати ся! Наполеон сказав, що побіда лежить в жолудку вояка. А нам тоді в жолудку було цїлком порожно. Вже ніколи потім такого посту ми не мали. До харчу належить тютюн і алькоголь. Так є, алькоголь! Хто йшов годинами в осїнній слотї, по болотї або снїгом через морозні полонини, той уміє цїнити рум і горівку. Вони дають відродженє сил.

Веселість стрільця залежить від його черевиків. Нехай вже там плащ буде подертий а штани куценькі, але черевики нехай не дусять і не будуть вогкі. В черевиках, що давлять, приходять до голови чорні гадки, яких не можна инакше прогнати як лише вигідними черевиками з доброї, порядно вимащеної шкіри.

Але веселість стрільця залежить також від листів і любистків з дому. Лист, чи листівка від родини або знакомих, любисток, хоть дрібний, підносять, тїшать, додають сили. Вони лучать серце стрільця з серцем рідні і додають йому спокійного і погідного завзятя.

Рск.

СЬМІШНЕ.

Чому за мало.

— Сього лїкарства давайте що дві годині по одній ложочці.

— Ото раз, та мому чоловікови дві такі батлї нараз то замало, такий пажерливий.

—o—

— Над чим пан рабін так думають?

— Ну я думаю, чи Ева з'їла того яблоко тому, що з'їсти, чи тому, щоби убрати ся у фіґові листки.

—o—

В шпиталю.

— Кілько умерло нинї? — питає лїкар асистента.

— Девять.

— Здаєть ся, що я вчера записав десять рецепт.

— Так, але десятий не хотів брати лїкарства.

—o—

Між доставцями армії.

(З рос.-японської війни).

— Я доставив армії сукна на одіж.

— А я карабінів.

— Заложім ся, що моє сукно буде лїпше тріскати ніж твої карабіни.

—o—

— Оженіть мя, пан-отче, дам вола...

— А мене як розженете, дам вам два.

—o—

Різник на зборах.

Різник, член одного патріотичного товариства, на зборах говорить:

— Шановні зібрані, на сьвітї нїщо не йде марно (забуваючись) — все пакує ся в кишки.

—o—

Жебрак: Помилуйте бідного калїку, дайте грошик на хлїбець!

— Чи може на горівку?

— О, ні! на горівку я вже назбирав.

Івась: Мамуню, а менї яєшниці!
Мати: Та цить, кум не пес, всього не зїсть!

—o—

На мітінґу.

(Правдиве).

Один член: Треба бути послїдним дурнем!

Другий член (зі злостю): Но, більшого осла я ще нїколи не бачив. Ви хиба тут одинокий!...

Предсїдатель (бючи довбенькою об стіл, перериває): Тихо, тихо!... Не забувайте, товаришу, що і я тут є!

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ДО КАЛЄНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1916 РІК.

Календар У. Н. Союза, який розходить ся в кількадесять тисячах примірників, є найлїпшим середником до оголошувань поміж американськими Русинами. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенє до календаря У. Н. Союза. Цїни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Цїла сторона, величини 34 кв. цалів коштує 18.00 дол. Місце на окладинках та спеціяльні сторони дорозше, після умови. Пів сторони коштує 10 дол.; чверть сторони 5.00 дол. Найменьше оголошенє може обіймати ⅛ часть сторони і коштує 3.00 дол. Хто хотів би в своїм оголошеню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клїшу; коли нї, то поносить кошт виготовленя такої клїші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенє буде о стільки дорозше коштувати, кілько винесе кошт виготовленя з фотоґрафії друкарської клїші.

Текст оголошень мусить находити ся в редакції найдальше по день 10-го жовтня. Ґроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безуслівно не будуть друкувати ся.

З гори зазначуєть ся, що всякі оголошеня від фірм „лїкарських", що то лїчать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всї такі оголошеня, з яких на перший погляд пізнати, що вони суть обчислені на ошуканство легковірних, не можуть бути поміщені в календарі У. Н. Союза.

Адміністрація „Свободи".

СПІЗНЕНА „РЕФОРМА".

ЦАР: Слухайте, ґенерали! Ми заміняємо Нашу корону за меч, котрий Ми дали Нашому стрийкови в Старих Бродах яко признанє за занятє Галичини!

ҐЕНЕРАЛ РУЗСКИЙ: Царю, а чи ти желаєш собі також, щоби великий князь засів на твоїм престолї?

МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ: Того хочу я!

ҐЕНЕРАЛ РУЗСКИЙ: Царю! Я бачу, що ти спізнив ся зі своєю реформою і вона тобі вже нічого не поможе! Тепер вже пізно скидати корону, а брати меч. Тепер вже мусять прийти нові великі реформи.

ЦАР: Але-ж та корона і так летить з моєї голови!!!

THE "REFORM" COMING LATE.

TSAR: Gentlemen, let me exchange my crown for the sword I have presented upon my uncle for his services rendered me up to the time he was master of Galicia!

GENERAL RUZSKY: Do you wish to see yourself replaced by your uncle, too?

NIKOLAI NIKOLAYEVICH: That's what I wish!

GENERAL RUZSKY: Oh, I see! But, Tsar, listen to me! I am doubtful whether that would be of any use for you, for your uncle, or for our fatherland! I dare say this reform comes too late and, at present, it is not sufficient!

ПОСМЕРТНА ВІСТКА.

Дня 31. серпня полишив нас на всегда наш найдорозший товариш і діяльний член нашого українського суспільства Матвій Гарматюк.

Праця для поступу нашого народу, хоть не була так голосна як других діячів, то всеж його заслуги і посьвята для свого народу не будуть забуті людьми, котрі його знали.

З причини смерти покійного відчуваємо з глубоким жалем втрату так ще молодого і дорогого члена родини і українського суспільства.

По повороті з похорону тов. Луців, Харлан і Бабляк представили своїми горячими промовами про грізне положене наших братів в старім краю а властиво про вдів і сиріт, котрі остають ся без найменьших средств до житя і гинуть з голоду і хороби. Їм ніхто там не поможе крім сирої землі, котра їх спасає від сего горя.

Присутні, співчуваючи сему, зложили $13.25 на фонд для вдів і сиріт в старім краю.

22 товариші і товаришки бл. п. Матвія Гарматюка в Ню Йорку.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Уряд „Товариства Української Січи" (передше „Товариство Українських Соколів"), від. 170, подає до відома всім своїм членам, що звичайний місячний мітінґ відбуде ся сеї суботи т. є. дня 11. вересня 1915 точно о годині 8-мій вечером в галі „Народного Дому" під числом 72 Моріс стріт, в Джерзи Сіти, Н. Дж. На тім мітінґу мусить кождий член явити ся, бо також ті члени, котрі віддали свої старі грамоти, дістануть на тім мітінґу нові. Члени, котрі єще своїх старих грамот не принесли, мусять їх безусловно на сей мітінґ принести в цили виміненя на нові, бо если сего не зроблять на сім мітінґу, то за наслідки, які з сего можуть виникнути, уряд на себе не буде брати відвічальности. Члени позамісцеві зволять свої грамоти в як найскоршім часі прислати почтою на руки предсідателя т. Андрія Шостака, 83 Гренд Стр., Джерзи Сіти, Н. Дж. Також ті члени, що мають обезпечені діти в Укр. Нар. Союзі, мусять принести і діточі грамоти, котрі також мусять бути вимінені на нові. — А. Шостак, предс.; Е. Сойка, секр. рекорд.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. сьв. О. Николая, від. 4, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбуде ся в неділю дня 12. вересня с. р. о годині 3-ій пополудни в гали Народного Дому під ч. 72 Моріс Стр. Всі члени мають явити ся точно о назначеній годині. Члени, котрі не заплатять своїх вкладок за один місяць, зістануть суспендовані з Вратства і У. Н. Союза. — Я. Крайник, предс.; С. Глива, кас.; М. Смакула, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Отсим повідомляє ся всіх членів Тов. „Любов", від. 45, що місячний мітінґ відбудеть ся, як звичайно, в другу неділю по першім, т. є. 12. вересня с. р. Кождий член має явити ся на мітінґу, бо є такі справи до полагодженя, яких не може порішити мала скількість членів. Хто не явить ся на мітінґу до години 2-гої пополудни, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Я. Лівач, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 363, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбуде ся в суботу 11. вересня, точно о годині 7.30 вечер. Кождий член має явити ся, бо будуть полагоджувати ся недокінчені справи і нові. Контрольна комісія здасть квартальне справоздане. Котрий член не явить ся на мітінґу, заплатить кару 50 центів, а урядник $1.00. Також буде приймати ся нових членів до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — Іван Мацкула, секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Запор. Січ", від 234, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбуде ся в суботу дня 11. вересня о годині 8-мій вечер, у гали Л. Ґеса, 154 Савт Парк. Всі члени мають на сей мітінґ явити ся, бо буде справоздане контрольної комісії і другі річи до полагодженя. — К. Пілат, предс.; І. Ґенеґа, кас.; Я. Красновський, секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбуде ся в суботу дня 11. вересня с. р. о годині 7-мій вечером, в гали під ч. 83 Лівінґстон Стр. Кождий член має безуслівно явити ся, бо мають полагодити ся важні справи Братства. Контрольна комісія здасть триквартальний звіт. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости, бо в противнім разі зістануть суспендовані. Неявивший ся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. — Ю. Шевчук, предс.; І. Цурчак, кас.; А. Дронжевський, секр.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЧИТАЮТЬ ОГОЛОШЕНЯ.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замавляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертаєть ся просто на адресу тої фірми, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

Звертаєсь увагу Вп. читачів нашої часописи, що, коли вони висилають замовленя до фірм оголошуючих ся в нашій часописи, роблять се на власне ризико і редакція за се відвічати не може.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(За оголошеня поміщені в сїй рубриці платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразове поміщене, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщене. — Оголошень женитьби не приймаєсь.)

Читайте руські книжки і газети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗА! СКЛИКУЙТЕ ВІЧА В СПРАВІ ВОЄННОЇ ЗАВЕРУХИ! ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ!

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.